

Recenzie a anotácie

Lalík, M., Lalík, T., Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár.
Bratislava : Wolters Kluwer, 2019, 640 s., ISBN 978-80-571-0111-6

Zákon upravujúcu podrobnosti o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o postavení jeho sudcov a o konaní pred ním nepredstavuje len realizáciu blanketovej normy čl. 140 Ústavy SR, ale súčasne aj jeden z najvýznamnejších právnych predpisov tvoriacich právny poriadok Slovenskej republiky. Bez existencie podrobných pravidiel, najmä tých týkajúcich sa samotného konania, by totiž úloha Ústavného súdu ako ultimátneho strážcu ústavnosti bola realizovateľná len veľmi ťažko, ak vôbec.

Recenzovaná publikácia je prvým komentárom k zákonnej úprave Ústavného súdu, naplňujúcej citovanú ústavnú normu. Avšak, v prípade komentovaného zákona ide v poradí až o druhý zákon upravujúci organizáciu Ústavného súdu, konanie pred ním a postavenie jeho sudcov.¹ Prijatie tohto nového zákona o Ústavnom súde, ku ktorému došlo v októbri 2018, neprekvapilo len širokú právnickú verejnosť, ale aj samotných autorov recenzovaného diela, keďže ich zastihlo uprostred prác vychádzajúcich ešte z predchádzajúcej zákonnej úpravy.² Aj napriek uvedenému sa im však dielo podarilo dokončiť a vydať (október 2019) pomerne rýchlo po nadobudnutí účinnosti rozhodujúcej časti nového zákona (1. marec 2019), a to bez ujmy na výslednej kvalite.

Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár. je dielom dvoch spoluautorov, ktorých rovnaké priezvisko nie je, ako skúsený

¹ Zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

² Prvým zákonom realizujúcim blanketovú normu čl. 140 Ústavy bol zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov.

čitateľ prác z oblasti ústavného práva iste už tuší, len zhodou okolností. Autorská dvojica nie je zaujímavá len tým, že ide o otca so synom, ale predovšetkým tým, že predstavuje priam ideálne skĺbenie právnej teórie a právnej praxe. JUDr. Milan Lalík je totiž bývalým sudcom Ústavného súdu (2007 – 2019), v súčasnosti sudcom Najvyššieho súdu, zatiaľ čo doc. JUDr. Tomáš Lalík, PhD., pôsobí predovšetkým v akademickom prostredí ako člen Katedry ústavného práva Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, kde sa dlhodobo a systematicky venuje najmä problematike ústavného súdnictva. Druhý z menovaných a mladší z dvojice autorov sa však rovnako podieľa aj na praktickej činnosti Ústavného súdu, a to ako jeho súdny poradca.

Pokiaľ ide o štruktúru recenzovanej publikácie, tá plne odráža skutočnosť, že aj napriek tomu, že obsahovo dosahuje úroveň vedeckej monografie, z formálneho hľadiska ide o komentár k právnomu predpisu. Po znení príslušných zákonných ustanovení nasleduje komentár autorov, pričom jeho rozsah je veľmi variabilný (od niekoľkých odsekov až po takmer dve desiatky strán), čo je dané nie len rôznym rozsahom komentovaných ustanovení, ale predovšetkým ich rôznou komplexnosťou, prípadne aj existujúcimi spormi o ich interpretáciu. Ešte pred samotným autorským textom sú takmer všetky ustanovenia doplnené aj o prehľad súvisiacich ustanovení komentovaného zákona, súvisiacich právnych predpisov, ako aj súvisiacich medzinárodných právnych aktoch. Niektoré paragrafy sú sprevádzané aj o výňatkami z dôvodovej správy (na začiatku) a z relevantnej judikatúry Ústavného súdu (na konci komentovaného paragrafu).

Samotný komentár k jednotlivým zákonným ustanoveniam je doplnený aj o predhovor,

úvod, zoznam použitých skratiek a o informáciu o každom z dvojice autorov. Cieľom predhovoru je predovšetkým objasniť okolnosti vzniku recenzovaného komentára, ako aj vymedzenie primárneho okruhu čitateľov, pre ktorých má byť určený. Naopak, úvod má už vecnejší charakter. Autori v ňom vysvetľujú spôsob, akým pristupovali k spracovaniu komentára, a dokonca sa v istom zmysle aj ospravedlňujú za výraznú kritiku, ktorú adresujú predovšetkým zákonu ako takému. Zdôrazňujú, že znenie zákona je príliš podrobné, čo môže v budúcnosti činnosť Ústavného súdu neželaným spôsobom zväzovať. Prílišná podrobnosť zákona ide ruka s rukou s jeho dĺžkou, ktorá je, opäť podľa názoru autorov, neprimeraná, a to aj v porovnaní s predchádzajúcimi zákonnými úpravami organizácie Ústavného súdu a konania pred ním. Terčom úvodnej kritiky je aj zbytočná duplicita textu komentovaného zákona, a to nielen vo vzťahu k iným právnym predpisom (najmä k ústave), ale aj duplicita v zákone samotnom, najmä pri porovnaní jeho všeobecnej a osobitnej časti.

Z pohľadu čitateľa by celkovej prehľadnosti recenzovaného diela pomohol záverečný súhrn literatúry, ktorú autori síce uvádzajú, avšak len v podobe bibliografických odkazov pod čiarou v rámci samotného textu komentára. Naopak, kladne možno hodnotiť vecný register tvoriaci záver recenzovanej publikácie. Ako istý námet pre prípadné ďalšie vydania komentára by sa dalo odporučiť aj uvedenie súhrnného zoznamu judikatúry s odkazmi na tie ustanovenie zákona, ku ktorým sa jednotlivé rozhodnutia viažu. Takýto záverečný prehľad súdnych rozhodnutí by celkom určite užívateľský komfort čitateľa ešte zvýšil.

Obsahom komentára k jednotlivým ustanoveniam zákona o Ústavnom súde nie je len odborná interpretácia právneho textu nesporne fundovanými autormi, ale aj spracovanie relatívne rozsiahleho množstva vedeckých a odborných textov, čo dokladuje bohatý poznámkový aparát. Autori pritom nezostávajú len doma, ale pracujú aj so zahraničnými prameňmi, najmä poľskej proveniencie. Samozrejmosťou je práca s judikatúrou, a to nielen tou, kto-

rej pôvodcom je samotný slovenský Ústavný súd. Autori odkazujú aj na vecne relevantné rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky, ako aj na rozhodnutia medzinárodných súdnych orgánov, ako je Európsky súd pre ľudské práva a Súdny dvor Európskej únie.

Spomedzi rozsiahleho textu komentára je náročné upriamiť pozornosť len na niektoré časti, no osobitne zaujala, okrem iného, napríklad analýza možnosti posudzovania súladu ústavných zákonov s ústavou v rámci konania podľa čl. 125 Ústavy SR, a to nielen v podobe rozboru prelomového rozhodnutia Ústavného súdu vydaného v rámci konania vedenom pod sp. zn. PL. ÚS 21/2014 (s. 227 a nasl.). V tejto časti autori taktiež ponúkajú reprezentatívny prehľad dovtedajších názorov právnej doktríny na možnosť posudzovania ústavnosti ústavných zákonov. Inou rovnako zaujímavou časťou je komentár k § 214 zákona, ktorý umožňuje – pri splnení určitých podmienok – napadnúť rozhodnutia Ústavného súdu návrhom na obnovu konania.³ V rámci komentára k tomuto ustanoveniu sa autori nevenujú len všeobecne známym medzinárodným organizáciám, ako sú Rada Európy a Európska únia, ale aj novej aplikácii komentovaného ustanovenia na rozhodovanie kvázisúdneho orgánu Svetovej obchodnej organizácie (WTO; s. 565 a nasl.).

Ako už bolo naznačené, autori komentára k zákonu o Ústavnom súde sú, ako to aj sami v diele naznačili, často pomerne kritickí. Kritika je pritom namierená, okrem samotného znenia komentovaného zákona, voči rôznym adresátom. V rámci komentára k § 3, ktorý upravuje zloženie Ústavného súdu, kritikou nešetria ani Národnú radu a čiastočne aj prezidentovi SR, ktorí, podľa názoru autorov, neraz nedodrжали svoje povinnosti súvisiace s personálnym obsadzovaním uvoľnených miest sudcov Ústavného

³ Podľa prvej vety § 214: „*právoplatné rozhodnutie ústavného súdu možno za podmienok ustanovených týmto zákonom napadnúť návrhom na obnovu konania pred ústavným súdom, ak rozhodnutím orgánu medzinárodnej organizácie vznikne Slovenskej republike povinnosť v konaní pred ústavným súdom znovu preskúmať už prijaté rozhodnutie ústavného súdu.*“

súdu (s. 43 a nasl.). Autori to dokladujú aj prostredníctvom pomerne rozsiahlej analýzy kreovania Ústavného súdu v rôznych obdobiach po jeho vzniku v roku 1993. Kriticky sa stavajú aj k niektorým názorom prezentovaných v ústavnoprávnej teórii, s ktorými však polemizujú vždy vecne a odborne (napr. na s. 98 a nasl., s. 293 a nasl. či s. 531 a nasl.). A napokon, kritike neušiel ani samotný Ústavný súd, konkrétne niektoré jeho rozhodnutia. Ako však výstižne konštatovali iní autori, „*sudcovia a sudkyne si nepotrebujú čítať, aké kvalitné sú ich rozhodnutia, ale skôr ako by ich mohli zlepšiť*“.⁴ Kritika rozhodovacej činnosti Ústavného súdu je preto v publikácii tohto druhu určite namieste.

Záverom sa dá konštatovať, že čitatelia možno nebudú so všetkými názormi autorskej dvojice M. Lalič a T. Lalič súhlasit', no recenzované dielo nepochybne predstavuje zásadný prínos nie len pre slovenskú ústavnoprávnu li-

⁴ KÁČER, M. – NEUMANN, J.: *Materiálne jadro v slovenskom ústavnom práve. Doktrinálny dissent proti zrušeniu sudcovských previerok*. Praha : Leges, 2019, s. 6.

teratúru, ale aj doktrínu. Ich cieľ, ktorým bolo zaplnit' viac ako 25-ročnú medzeru spočívajúcu v absencii odborného komentára k zákonnej úprave Ústavného súdu, sa im teda určite podarilo naplnit'.

Ako konštatujú aj samotní autori, recenzovaný komentár možno odporučiť predovšetkým súčasným sudcom Ústavného súdu, keďže prinajmenšom niektorých z nich možno, azda to autorovi tejto recenzie prepáčia, stále považovať v oblasti ústavného práva a ústavného súdnictva tak trochu za začiatočníkov. Komentár je taktiež vhodný aj pre advokátov venujúcich sa zastupovaniu v konaní pred Ústavným súdom, pre ktorých môže ísť, najmä so zreteľom na snahu skoncipovať návrh, ktorý Ústavný súd neodmietne, o veľmi užitočnú pomôcku. V neposlednom rade môže prvý komentár k zákonu o Ústavnom súde SR slúžiť aj ako komplementárna učebná pomôcka pre všetkých študentov právnických fakúlt, či pre iných záujemcov o problematiku ústavného súdnictva.

Marek D o m i n

* Doc. JUDr. Marek D o m i n, PhD., Katedra ústavného práva, Právnická fakulta Univerzita Komenského v Bratislave.